

УДК 347.249

Роман Кірін,*докт. юрид. наук, доцент, професор кафедри
цивільного, господарського та екологічного права
ДВНЗ «Національний гірничий університет»*

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОРИСНИХ КОПАЛИН МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ: ГЕНЕЗА, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття присвячена аналізу генези, проблем та перспектив правового режиму корисних копалин місцевого значення, проведенню міжгалузевого узгодження щодо цього виду корисних копалин на зовнішньому і внутрішньому рівнях законодавства та формулюванню нормотворчих пропозицій для забезпечення однозначності понятійного апарату в цій сфері.

Ключові слова: правовий режим, корисні копалини місцевого значення, загальнопоширені корисні копалини, землевласники, землекористувачі, видобування корисних копалин, законодавство про надра.

Постановка проблеми. Чинний Кодекс України про надра (далі – КпН) поділяє корисні копалини за їхнім значенням на два види (ст. 6): 1) корисні копалини загальнодержавного значення; 2) корисні копалини місцевого значення (далі – ККМЗ). Натомість велика частина нормативно-правових актів, як власне спеціальних, так і базових галузей законодавства, вживає термін «загальнопоширені корисні копалини» (далі – ЗПКК), маючи на увазі, що останній є тотожним поняттю «корисні копалини місцевого значення». Таке уявлення, на перший погляд, є слушним, адже ґрунтується на висновку, згідно з яким такі ознаки корисних копалин, як «загальне поширення» та «місцеве значення», виходять із того, що такий вид корисних копалин (об'єкт) не має особливого значення (цінності) для економіки країни, оскільки їх запаси поширені, а отже, мають значущість лише для суб'єктів певних місцевостей (регіонів). Проте детальний порівняльний аналіз форми і змісту зазначених характеристик цього виду корисних копалин засвідчив не тільки наявність проблем у розумінні їх однозначності, але й спричинив необхідність внутрішньої диференціації правових режимів мінеральних утворень місцевого значення на та/чи над ділянкою надр залежно від їх зв'язку із правовим режимом поверхні земельної ділянки.

Порушена проблема має надзвичайно вагомий науково-практичний значення, адже і надра, і земля, в яких головним чином зосереджені корисні копалини, віднесені Конституцією України до об'єктів права власності Українського народу. Тому вітчизняні та зарубіжні науковці-правники неодноразово зверталися до визначення теоретичних та правозастосовчих завдань гірничого та геологічного права в цілому і розв'язання проблем надро-земельних відносин зокрема. Серед найвагоміших здобутків слід відзначити роботи В. І. Андрейцева, Г. С. Башмакова, І. В. Ігнатенко, І. І. Каракаша, О. І. Котової, П. Ф. Кулінича, О. Ю. Макаренка, О. О. Сурилової, О. М. Ткаченко, М. В. Шульги та інших.

Проте натепер досліджень генези, проблем та перспектив правового режиму ККМЗ за законодавством України очевидно бракує, тому метою статті визначено проведення міжгалузевого узгодження щодо окремого виду корисних копалин на зовнішньому і внутрішньому рівнях законодавства та формулювання нормотворчих пропозицій для забезпечення однозначності понятійного апарату в цій сфері.

Гене́за правового режиму ККМЗ. Термін «загальнопоширені корисні копалини» дістався вітчизняному законодавству у спадок від законодавства радянської доби. Так, наприклад, Кримінальний кодекс УРСР від 28.12.1960 (ст. 162-1) встановлював відповідальність за «незаконне, тобто з порушенням установленого законом порядку, видобування громадянами корисних копалин, крім загальнопоширених...». При цьому віднесення корисних копалин до загальнопоширених, відповідно до ст. 23 Кодексу УРСР про надра від 25.06.1976, провадилося органами державного гірничого нагляду в порядку, встановлюваному законодавством СРСР. Такий перелік був сформований і затверджений на засіданні Держгіртехнагляду СРСР (протокол № 10 від 12.04.1977). До переліку входило 14 корисних копалин із численними винятками щодо їх різновидів. Останнім радянським нормативно-правовим актом, що містив зазначений перелік, був наказ Міністерства геології СРСР від 15.01.1986 № 28 «Про введення в дію Інструкції про державну реєстрацію робіт з геологічного вивчення надр», до якого додавався «Перелік загальнопоширених корисних копалин СРСР» (додаток 7).

Своєрідним у термінологічному аспекті виявився перший екологічний законодавчий акт незалежної України – Закон від 25.06.1991 «Про охорону навколишнього природного середовища», в якому (п. 3 ст. 39) корисні копалини, за винятком загальнопоширених, віднесені до природних ресурсів загальнодержавного значення, а ЗПКК – до природних ресурсів місцевого значення. Продовжив термінологічну

інтерпретацію, ще до прийняття КпН, наказ Державного комітету України з геології і використання надр від 21.10.1993 № 86 «Про умови і правила ліцензування підприємницької діяльності з використання надр та контроль за їх дотриманням», в якому з'явилися поняття «родовища корисних копалин державного значення» та «родовища корисних копалин місцевого значення». Цим же наказом був визначений Перелік ККМЗ (Перелік 1993 р.) (додаток 9 до Інструкції), в якому налічувалося 11 корисних копалин лише з одним винятком щодо підвидів, проте з обмеженням по цільовому використанню чи по обсягу видобування.

Проте меш ніж через рік, згідно з наказом Державного комітету України з геології і використання надр від 09.06.1994 № 67 «Про затвердження переліку корисних копалин України місцевого значення», попередній перелік втратив чинність і був затверджений новий, в якому містилося абсолютно ті самі «старі» 14 корисних копалин, що й у радянському Переліку 1977 р. При цьому останній зазначеним наказом вважався таким, що не застосовується.

Слід також звернути увагу й на те, що цей наказ і сам втратив чинність внаслідок наказу Мінприроди від 22.02.2010, однак, враховуючи правило, згідно з яким визнання нормативно-правового акта таким, що втратив чинність, не поновлює дію акта, який в свою чергу визнаний ним таким, що втратив чинність, можна стверджувати, що саме з 1994 р. в Україні втратили чинність Переліки 1977 р. та 1993 р. Отже, термін «загальнопоширені корисні копалини» мав би вийти зі сфери нормативно-правового застосування.

Тим більше, що прийнятий невдовзі (27.07.1994) КпН, що набув чинності з 31.08.1994, у вже згадуваній ст. 6, поділивши корисні копалини за їх значенням на корисні копалини загальнодержавного і місцевого значення, взагалі не застосовує у своєму тексті термін «загальнопоширені». А оскільки віднесення корисних копалин до корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, згідно з тією самою ст. 6, здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з геологічного вивчення та забезпечення раціонального використання надр (редакція до 16.10.2012), вже наприкінці 1994 р. виходить Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення». Перша редакція Переліку ККМЗ включала 5 груп сировини, які охоплювали 46 корисних копалин: 1) сировина для хімічних меліорантів ґрунтів (4); 2) сировина для будівельного вапна та гіпсу (4); 3) сировина для побутового каменю (25); 4) сировина піщано-гравійна (5); 5) сировина цегельно-черепична (8).

Таким чином, із кінця 1994 р. в Україні склалася ситуація, за якої були чинними одразу два переліки: 1) Перелік корисних копалин України місцевого значення (09.06.1994, 1997 р.) 2) Перелік ККМЗ (12.12.1994).

Останній у 2005 р. був дещо «розширений» шляхом доповнення розділом такого змісту:

«Інші корисні копалини, що не включені до Переліку корисних копалин загальнодержавного значення» (Постанова Кабінету Міністрів України № 747 від 16.08.2005). Але у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1370 Перелік ККМЗ зазнав дійсно суттєвих змін, об'єднавши у собі 10 корисних копалин у 4 групах сировини: 1) сировина для хімічних меліорантів ґрунтів (4); 2) сировина для будівельного вапна та гіпсу (3); 3) сировина піщано-гравійна (1); 4) сировина цегельно-черепична (2).

Зазначена редакція Переліку (28.12.2011) натеper залишається чинною. Водночас Перелік корисних копалин України місцевого значення 1994 р. (1977 р.) втратив чинність лише у 2010 р. на підставі наказу Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 22.02.2010 № 88 «Про визнання деяких наказів такими, що втратили чинність».

Очевидно, що така правотворча практика аж ніяк не сприяла практиці правозастосовчій. Вихід у такій ситуації, на мою думку, слід було шукати все у тій же ст. 6 КпН: оскільки останній, як спеціальний кодифікований акт надрового законодавства, визначає, що віднесення корисних копалин до корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища (редакція після 16.10.2012), то серед зазначених Переліків цим вимогам відповідає лише Перелік 2011 р.

І це не єдина колізія, сформована генезою та наявною в цій сфері законодавства як на між-, так і на внутрішньогалузевому рівнях.

Проблеми правового режиму ККМЗ. Як не дивно, починати доводиться саме з положень актів законодавства про надра. Так, порядок державного обліку родовищ, запасів і проявів корисних копалин, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 31.01.1995 № 75 (п. 8), встановлює, що окремому обліку в тому числі підлягають: відпрацьовані родовища ЗПКК; прояви ЗПКК. Отже, розробники цього Порядку однозначно ототожили поняття «загальнопоширені корисні копалини» та «корисні копалини місцевого значення». Такий підхід щонайменше дивує, адже, по-перше, Порядок розроблявся відповідно до ст. 42 КпН, але ні в цій, ні в жодній іншій статті КпН жодного разу не вживається поняття «загальнопоширені корисні копалини». По-друге, якщо ці поняття розробник вважає тотожними, то про це мало би бути повідомлено користувачам цього Порядку в його термінологічних пунктах. По-третє, розробники не могли не знати (у зв'язку зі специфічністю законодавства) про чинність на час прийняття Порядку одразу двох Переліків корисних копалин, і саме «місцевого значення», а не «загальнопоширених».

Цим же шляхом, але у більш компромісному вигляді, пішли розробники Господарського кодексу України. Зокрема, суб'єктам господарювання може передаватися у власність земля

із ЗПКК, що залягають у ній, у тому числі громадянам для ведення фермерського господарства, а також сільськогосподарським підприємствам – для господарської діяльності (ст. 150). Водночас суб'єкт господарювання, здійснюючи господарську діяльність, має право використовувати для господарських потреб в установленому законодавством порядку ККМЗ, що знаходяться на наданій йому земельній ділянці (ст. 152).

Виходячи з наведених положень, маємо такі висновки: 1) ЗПКК знаходяться в землі, яка передається у власність; 2) ККМЗ знаходяться на земельній ділянці, яка надається у користування.

Подібне намагання уникнути повторів у тексті кодексу видається невиправданим, адже очевидно є спроба назвати по-різному один і той самий вид корисних копалин, не даючи при цьому жодних пояснень для користувачів цього кодексу. Єдиним поясненням таких формулювань господарського законодавства, за умов ігнорування положень ст. 6 КпН, є вже згадувані норми екологічного закону – ЗПКК – це природні ресурси місцевого значення.

Так само й досі у надрозначуємих положеннях земельного та аграрного законодавства застосовується застарілий термін «загальнопоширені корисні копалини». Наприклад, власники земельних ділянок, відповідно до Земельного кодексу України, мають право у тому числі (п. г ст. 90) використовувати у встановленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці ЗПКК і торф. Таке ж право мають і землекористувачі, із застереженням: якщо інше не передбачено законом або договором (п. в ст. 95). Аналогічне право членам особистого селянського господарства надає Закон України «Про особисте селянське господарство» (ст. 7), а Закон України «Про колективне сільськогосподарське підприємство» (ст. 11) – власникам земельних ділянок і землекористувачам.

Неприйнятними видаються положення Закону України від 19.06.2003 «Про фермерське господарство» (ст. 18), в яких не просто надається право фермерському господарству використовувати для потреб господарства ЗПКК та прісні підземні води, що знаходяться на земельній ділянці, відповідно до законодавства України, але й наводиться перелік таких корисних копалин (пісок, глина, гравій, торф тощо), який не відповідає переліку, встановленому законодавством про надра.

На користь однозначності у визначенні видів корисних копалин слід згадати положення Національного класифікатора ДК 008:2007 «Класифікатор корисних копалин» (ККК), затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 12.12.2007 № 357, в якому підтверджується поділ корисних копалин, встановлений КпН.

На цих же позиціях стоїть і Податковий кодекс України, який стосовно ККМЗ регулює такі види відносин: 1) продукція для цілей розділу XVIII («Особливості оподаткування платників податків в умовах дії угоди про розподіл продукції») – корисні копалини загальнодержавного та місцевого значення (мінеральна

сировина), що видобуваються (виробляються) під час розробки родовищ корисних копалин (ст. 14.1.199); 2) до об'єкта оподаткування рентною платою за користування надрами для видобування корисних копалин (далі – ВКК) не належать не включені до державного балансу запасів корисних копалин ККМЗ і торф, видобути землевласниками та землекористувачами для власного споживання, якщо їх використання не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них, загальною глибиною розробки до 2 метрів, і прісні підземні води до 20 метрів (ст. 252.4.1); 3) не можуть бути платниками єдиного податку першої – третьої груп суб'єкти господарювання (юридичні особи та фізичні особи-підприємці), які здійснюють видобуток, реалізацію корисних копалин, крім реалізації ККМЗ (п. 5 ст. 291.5.1, розділ XIV «Спеціальні податкові режими», гл. 1 Спрощена система оподаткування, обліку та звітності).

Тією ж термінологією оперує й Бюджетний кодекс України (п. 30, ст. 64): рентна плата за користування надрами для видобування ККМЗ належить до доходів загального фонду бюджетів міст Автономної Республіки Крим та обласного значення, міст Києва та Севастополя, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад; до доходів загального фонду бюджетів міст районного значення, сільських, селищних бюджетів належить (п. 3, ст. 69) рентна плата за користування надрами для видобування ККМЗ. Такі платежі зараховуються до бюджетів місцевого самоврядування за місцезнаходженням (місцем розташування) відповідних природних ресурсів.

Таким чином, для забезпечення однозначності понятійного апарату у сфері користування надрами з метою ВКК пропонується привести норми, перш за все, земельного, аграрного, господарського та цивільного законодавства у відповідність до положень ст. 6 КпН, а також згаданих статей податкового та бюджетного кодексів.

Наступна актуальна проблема правового режиму ККМЗ стосується положень ст. 23 КпН. Аналіз нової редакції останньої (від 08.12.2015), в якій сформульоване право землевласників і землекористувачів на видобування ККМЗ, торфу, підземних вод (крім мінеральних) та користування надрами для інших цілей, дозволяє виділити специфіку об'єктно-суб'єктного складу цих відносин у таку вигляді:

1) загальний склад: 1.1) суб'єкти – землевласники і землекористувачі; 1.2) об'єкти – ККМЗ, торф, підземні води (крім мінеральних) (ст. 6 КпН); 1.3) вид користування надрами – ВКК (ст. 14 КпН); 1.4) умови надання надр у користування – без спеціальних дозволів та гірничого відводу (ст. 19 КпН); 1.5) мета користування надрами для видобування підземних вод – усі потреби, крім виробництва фасованої питної води; 1.6) обмеження права користування ділянкою надр: 1.6.1) по поверхні (горизонтальні межі) – межі земельної ділянки, наданої у власність чи користування; 1.6.2) по глибині

(вертикальні межі) для твердих КК – загальна глибина розробки до 2 метрів; 1.6.3) по обсягу видобування для підземних вод – не перевищує 300 кубічних метрів на добу із кожного з водозаборів;

2) спеціальний склад: 2.1) суб'єкти – землевласники і землекористувачі, які є сільськогосподарськими товаровиробниками; 2.2) об'єкти – підземні води (крім мінеральних); 2.3) вид користування надрами – ВКК (ст. 14 КпН); 2.4) умови надання надр у користування: 2.4.1) об'єктні – без спеціальних дозволів та гірничого відводу (ст. 19 КпН); 2.4.2) суб'єктні – частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків; 2.5) мета користування надрами для видобування підземних вод – сільськогосподарські, виробничі, власні господарсько-побутові потреби; 2.6) обмеження права користування ділянкою надр: 2.6.1) по поверхні (горизонтальні межі) – межі земельної ділянки, наданої у власність чи користування.

При цьому межею земельної ділянки, а отже і горизонтальною межею ділянки надр, що може бути використана цими суб'єктами, слід розглядати сукупність ліній, що утворюють замкнений контур і розмежовують земельні ділянки [1]. Слід також зазначити, що в новій редакції ст. 23 КпН зник припис, що врегулював право землевласників і землекористувачів на користування надрами для інших цілей (крім вищезазначених), проте у назві статті це задекларовано.

Крім того, зазначена стаття КпН встановлює ще одне обмеження у сфері видобування ККМЗ. Якщо останнє здійснюється із застосуванням спеціальних технічних засобів, які можуть призвести до небажаних змін навколишнього природного середовища, то таку технологію ВКК слід погодити з місцевими радами, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Нарешті, відповідно до ст. 27 КпН, землевласники і землекористувачі можуть бути позбавлені права видобування ККМЗ у разі порушення ними порядку і умов користування надрами на наданих їм у власність або користування земельних ділянках місцевими радами або іншими спеціально уповноваженими органами в порядку, передбаченому законодавством України. При цьому вбачається, що, встановлюючи факт «порушення порядку і умов користування надрами», слід виходити з представлено-го аналізу об'єктно-суб'єктних обмежень.

Останні загострюються вищезазначеними положеннями Податкового кодексу України, якими доповнюється правовий режим ККМЗ, а саме: до об'єкта оподаткування рентною платою за користування надрами землевласниками та землекористувачами для ВКК не належать ККМЗ за умов, якщо: 1) ККМЗ не включені до державного балансу запасів корисних копалин (ст. 44 КпН); 2) ККМЗ видобуті для власного споживання; 3) використання ККМЗ не передбачає отримання економічної вигоди з переда-

чею чи без передачі права власності на них; 4) загальна глибина видобування прісних підземних вод не перевищує 20 метрів.

Перспективи правового режиму ККМЗ. Отже, цілком очевидно, що позарентний режим ККМЗ дає підстави для виділення особливого виду корисних копалин. Річ у тім, що визнання в законі землевласників та землекористувачів власниками корисних копалин, що зосереджені на та/чи під поверхнею земельної ділянки в межах встановленої площі, є свідченням застосування у правовому регулюванні цього об'єктно-суб'єктного кола принципу акцесійне. Суть останнього полягає у юридичній приналежності однієї речі (корисних копалин) іншій (земельній ділянці), у зв'язку з чим приповерхневі корисні копалини не переходять до нового землевласника (землекористувача) без них, якщо інше не передбачено договором або законом. Слід зазначити, що гірниче акцесійне право – виключне право власності володаря поверхні земельної ділянки на ділянку надр, що знаходиться під нею, має не тільки глибоке історичне коріння, а й сучасний досвід застосування в окремих гірничодобувних країнах. Проте в умовах вітчизняного законодавства це право, по-перше, є обмеженим (за глибиною, за видом корисних копалин тощо) і, по-друге, колізійним, при цьому як внутрішньо-, так і зовнішньо-гальузевим. Так, ст. 4 КпН встановлює, що надра є виключною власністю Українського народу і надаються тільки у користування, тому іншої форми власності на надра, а отже і корисні копалини, зосереджені в них, надровий закон не передбачає. Водночас ст. 23 КпН надає право користування надрами для видобування ККМЗ землевласникам і землекористувачам без набуття статусу надрокористувачів. Отже, по суті, ці суб'єкти права володіння, користування і розпорядження земельними ділянками мають право володіння і використання видобутих на цих ділянках ККМЗ для власного споживання, і при цьому використання (розпорядження) ККМЗ не передбачає отримання економічної вигоди з передачею чи без передачі права власності на них. Таким чином, у цих приписах надрового та податкового законодавства закріплюється інша, відмінна від зазначеної у ст. 4 КпН, форма власності на надра, хоча й в обмеженому вигляді.

Розвивається правовий режим цього виду ККМЗ у Земельному кодексі України, який, розглядаючи земельну ділянку як об'єкт права власності (ст. 79), поширює останнє на простір, що знаходиться під поверхнею ділянки на глибину, необхідну для зведення житлових, виробничих та інших будівель і споруд. Тобто, якщо у цьому підземному просторі будуть залягати певні ККМЗ, то вони матимуть ту саму форму власності, що й земельна ділянка. На підтвердження цього ст. 90 (п. г) Земельного кодексу України встановлює, що власники земельних ділянок мають право використовувати у встановленому порядку для власних потреб наявні на земельній ділянці ЗПКК (ККМЗ).

Таким чином, специфіка правового режиму поверхневих (непромислових) ККМЗ полягає,

перш за все, у тому, що вони не включені до державного балансу запасів корисних копалин. Тобто таке нагромадження мінеральних речовин на та/чи під поверхнею земельної ділянки не може розглядатися ні як родовище, ні як прояв корисних копалин, оскільки щодо них не проводилося геологічне вивчення, отже, їх запаси не пройшли державну експертизу, оцінку й облік. З геологічної точки зору йдеться, перш за все, про екзогенні корисні копалини – речовини, які утворилися на поверхні землі або у верхній частині земної кори.

Очевидно, що відмінність правових режимів поверхневих (непромислових) та промислових ККМЗ потребує й відповідного підходу до формування їх переліків, адже в цьому разі термін «місцеве значення» розглядається в інтересах принципово різних суб'єктів. У першому випадку це землевласники та землекористувачі, а в другому – надрокористувачі. Для акцесійних ККМЗ це значення обмежене місцезнаходженням земельної ділянки, для промислових ККМЗ – кількістю та якістю запасів на ділянці надр певного регіону. Перший вид суб'єктів отримує право на видобування ККМЗ за законом і може використовувати його як через активну (видобувати), так і через пасивну (не видобувати) поведінку. Надрокористувач право на видобування ККМЗ набуває відповідно до закону і зобов'язаний його виконати, реалізувати, адже у разі бездіяльності за тим же законом він буде позбавлений цього права.

Усе це дає привід розглянути питання про подальшу доцільність визнавати акцесійний вид ККМЗ приналежністю запасам і ресурсам надр, а натомість визнати їх нагромадження до певної глибини приналежністю земельної ділянки як частини земної поверхні з установленними межами, певним місцем розташування, з визначеними щодо неї правами з урахуванням розуміння «землі» як поверхні суші з ґрунтами, корисними копалинами та іншими природними елементами, що органічно поєднані та функціонують разом із нею [2].

Тобто у кодифікованому акті земельного законодавства має бути чітко виписаний правовий режим поверхневих (непромислових) ККМЗ, видобування та використання яких може здійснюватися власниками та користувачами в межах наданих земельних ділянок, у головних елементах якого слід розкрити умови та порядок такої діяльності.

При цьому повноваження щодо диференціації переліків промислових та непромислових підвидів ККМЗ доцільно зберегти за урядом країни, з урахуванням наступної диференціації основних об'єктивно-суб'єктивних ознак: 1) промислові ККМЗ включені до державного

балансу запасів корисних копалин, вони зосереджені у проявах та родовищах, їх видобування здійснюється надрокористувачами на підставі спеціального дозволу на користування надрами з наданням гірничого відводу, за їх видобування сплачується рентна плата; 2) непромислові (поверхневі, акцесійні) ККМЗ не включені до державного балансу запасів корисних копалин, вони зосереджені на поверхні земельної ділянки до глибини 2 метри, їх видобування здійснюється землевласниками та землекористувачами без спеціального дозволу на користування надрами і без надання гірничого відводу, їх видобування не оподатковується.

Вбачається, що перелік непромислових ККМЗ має бути складовою частиною переліку промислових ККМЗ, адже їх повне дублювання, очевидно, неможливе та й недоцільне з огляду на вищенаведені екологічні, економічні, геологічні та технологічні вимоги. Також пропонується передбачити обов'язкову повідомчу реєстрацію робіт із видобування непромислових ККМЗ власниками та користувачами земельних ділянок у відповідних органах місцевої влади.

Стосовно правового режиму промислових ККМЗ у кодифікованому акті надрового законодавства пропонується передбачити окрему структурну частину (главу, розділ), в якій би знайшли відображення приписи з урегулювання таких відносин у цій сфері: права органів місцевого самоврядування в сфері видобування ККМЗ; порядок набуття права користування ділянкою надр для видобування ККМЗ; порядок надання земельних ділянок для пошуків, розвідки та розробки родовищ ККМЗ; порядок геологічного вивчення ділянок надр із ККМЗ; порядок передачі розвіданих родовищ ККМЗ для промислового освоєння; порядок надання гірничих відводів для розробки родовищ ККМЗ; порядок видобування ККМЗ; пооб'єктні квоти на видобуток ККМЗ; порядок списання запасів ККМЗ з обліку; рекультивация земель у процесі розробки родовищ ККМЗ; порядок надання земельних ділянок під забудову на площі залягання ККМЗ; порядок вирішення спорів із питань видобування ККМЗ тощо.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Інструкції про встановлення (відновлення) меж земельних ділянок в натурі (на місцевості) та їх закріплення межовими знаками: наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 18.05.2010 № 376 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 46 (29.06.2010). – Ст. 1519.
2. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 № 962-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 29 (01.08.2003). – Ст. 1431.

Статья посвящена анализу генезиса, проблем и перспектив правового режима полезных ископаемых местного значения, проведению межотраслевого согласования относительно этого вида полезных ископаемых на внешнем и внутреннем уровнях законодательства и формулировке нормотворческих предложений для обеспечения однозначности понятийного аппарата в этой сфере.

Ключевые слова: правовой режим, полезные ископаемые местного значения, общераспространенные полезные ископаемые, землевладельцы, землепользователи, добыча полезных ископаемых, законодательство о недрах.

The article is devoted to the analysis of genesis, problems and prospects of the legal mode of minerals of local value, to realization of inter-branch concordance in relation to this type of minerals on external and internal levels of legislation and formulation of suggestions on creation of legal norms for providing of unambiguity of concept vehicle in this sphere.

Key words: legal mode, minerals of local value, in general use minerals, owner of earth, user by earth, mining, legislation about the bowels of the earth.

